

Simone de Beauvoir, bizitzeko pentsamendu bat

■ Alaitz Aizpuru Joaristi
Filosofian lizentziaduna

Beauvoirren lana, bizi proiektu existentzialista bat

«Gizakiak ezin dio filosofiari ihes egin, bere askatasunari ihes egin ezin dion neurrian». Eta askatasun horrek «kanpotik emanda jasotakoaren aurrean galdera, kritika, ezeztatzea are ukoa inplikatzeko ditu» (2008 [1945]: 9).

«Ez dago filosofia eta bizitzaren artean banaketarik. Bizitzan ematen ditugun pausoak eta hartzen ditugun erabakiak erabaki eta pauso filosofikoak dira». Eta filosofia izenaren jabe izango den filosofia ororen anbizioa bizimodu bat eta bizimodu horren barne justifikazio bat eskaintzea da (*ibid.*).

Beauvoirren lanean pentsamendua bizitzeko da. Eta, hala, bizigarria izan dadin, gizakien neurrira egindakoa izan behar du. Pentsamenduak 'zerutik' (ulertu: abstrakzio urrunegietatik, orokortasun antzuetatik, betierekotasun desiretatik) lurrera jaitsi behar du, gorputzetik eta errealitatetik abiatu.

Pentsamenduaren abiapuntua hezur-haragizkoa eta (denbora eta leku batean) kokatua da, edo ez da: alegia, ez da pentsamendua, espekulazio soilak da.

Beauvoirren lana hasieratik amaierara metafisika mende-baldarraren, europar mentalitate burgesaren eta modernitateko premisen kritika, zartatze eta gainditze ahalegina da.

Izan ere, errealitatearekin elkarriketan eraiki beharrean, errealitatetik at eraikitako aurretiazko metafisika abstraktu horiek, printzipio pseudo-absolutu horiek, egia eta balioen pseudo-objektibismo horiek, Beauvoirren ustez, hasteko, ez existitzeaz gain, giza askatasuna murriztu eta giza bizitza murrarazi, zapaldu eta pobretu baino ez dute egiten. Bizitzari ez diote uzten bizigarria eta ahalik eta libre eta osoena izaten.

Filosofia bat, pentsamendu bat, ezagutza bat benetan bizigarria, askatzailea eta emankorra izango bada, errealitatetik ekin behar du; norbere existentzia eta esperientziatik abiatu, eraiki eta elikatu, norbere existentzia pentsatu eta barne bildu. Nork bere galderak egin, norbere galderak. Eta bizitza hau helburuz bete, proiektuz osatu, zentzuz jantzi.

Teorian horren sinplea eta egingarria dirudien hori ez da hain erraza, ordea. Horretarako, lehenik eta behin, norbere bizipenei, norbere galderei zilegitasuna eman behar baitzaie. Norbere proiektuei legitimitatea aitortu. Pauso garrantzitsu hori eman. Ausartu. Askatu.

Beauvoirren lana ahalegin horren erakusgarri da. Bizi proiektu existentzialista batena. Eta, nahi bada, bat gehiagorena ere bai. Bizi proiektu existentzialista engaiatu batena.

Bere kasuan, bizipen, galdera eta helburu horiek, pentsamenduaren, hots, bizitzaren oinarri eta ongarri izateaz gain, sormen lan zabal eta askotariko baten lehengai ere izan baitziren (saiakera, literatura, antzerkia, memoria, historia, eskutitzak...), eta bizi proiektu filosofiko-literario-politiko batena.

Etengabeko hausnarketa kritikoa, giza harremanen inguruko gogoeta, naturalizazio eta esentzialismo oro ezeztatzea, diziplinartekotasuna, zientismoari kritika, garaiko pentsamendu ildo desberdinekin elkarriketa eta eztabaida, konpromiso politiko eta morala, deskolonizazioaren aldeko borroka, segregazio arrazialaren kontrako posizionamendua, gizarteko tabu eta aurreiritziak haustea, bestetasunaren teorizazioa, emakumeen aldeko borroka...

Filosofia, literatura, autobiografia, politika...

Filosofoegi literaturzale batzuentzat, literatur idazle baina ez pentsalari zenbait filosofiazalerentzat. Ezkerrean askorentzat, ezkerregi zein eskuinean beste hainbatentzat.

Bere bizitza bizi-eredu jarraitzaileentzat. Bere obra gutxies-teko aitzakia besteentzat.

Argi ilunak eta ilun argiak.

Beauvoirren lanak askotariko dimentsioak ditu, bere bizitzak izan zituen bezalaxe. Dimentsio anizkoitzak. Beauvoirri berari ez zitzaion gustatzen bizitza dimentsio bakarrera mugatzea. Ezta berea ere. Ez zuen gogoko bere lana alderdi bakar bati lotzea.

Filosofia eta literatura batu nahi zituen, gizatasunaren alderdi desberdinak harrapatuko zituen lan bat ondu. Gogoeta filosofikoa eta zientifikoa eta literaturaren emari emozional haragiztatua uztartu. Gizatasunaren ulerkerazabalago bati ekarpena egin, bizigarriagoa izango zen pentsamendu bat eraikitzen lagundu.

Filosofia eta literatura
batu nahi zituen,
gizatasunaren alderdi
desberdinak harrapatuko
zituen lan bat ondu.
Gogoeta filosofikoa
eta zientifikoa eta
literaturaren emari
emozional haragiztatua
uztartu

Anbiguotasunaren filosofia, eta hiru giltzarri

Gizatasuna anbigua eta existentzialismoa anbiguotasunaren filosofia zela idatzi zuen Beauvoirrek (2008 [1947]: 14).

Anbiguotasun menderaezin hori, bikoiztasun gaindiezina, izaera kontraesankor hori da gizakiaren fundamentua.

Gizakia animalia izan nahi ez duen animalia da. Problematikoa. Bere animaliatasunean harrapatua, aldi berean bere izate naturaletik altxatzen da, baina handik guztiz sekula askatu gabe. Mundu horren kontzientzia du, baina aldi berean bere parte da. Denboratasun desberdinen aldiberekotasunean bizi da, gaurkotasunean baino edo bezainbeste lehenaldiaren

eta etorkizunaren artean. Gizakia izaki paradoxiko bat da, bere gain duen anibalentzia pentsatu egiten baitu.

Existenzialismoak bikoiztasun hori aitortu, ez ezkutatu, eta pentsatu egin nahi du. Gizatasuna mozorrorik eta apaindurarik gabe gogoetatu. Idolo faltsurik gabe, baina etsipenean ito gabe. Ez gorago, ez beherago, gizakiari dagokiona aitortuz.

Eta, horretarako, kultura europarrean dikotomikoki aurkeztu diren ideia bikoak batu beharra dago: Bizitza-Heriotza, Askatasuna-Lotura, Gorputza-Adimena, Materia-Izpiritua, Natura-Kultura, Razionala-Irrazionala, Subjektua-Objektua, Bata-Beste...

Beauvoirren lana existentzialismo ateoren barruan kokatu behar da, nonbait kokatzekotan.

Existenzialismo atea 'Jainkoaren heriotzatik' eratoritzen diren ondorioak erradikalki, sustraitik hartu, eta beren azken ondorioetaraino eramateaz nabarmentzen da. Zibilizazio baten hondakin eta puskailetatik abiatzeaz.

Beauvoirrentzat ez dago printzipio absoluturik, ez unibertsalik, ez printzipio eternorik. Gizakia ez dago aurrez definituta. Ez dago determinatuta.

Gizatasuna bere existentzian gauzatzen da, ez aurretiazko inongo esentzia edo ideia metafisiko abstraktutan. Ez dago esentziarik existentziaren aurretik. Existenzialismoak giza askatasuna lehen lerroan jartzen du. Gizakia proiektu ireki bat da.

Gizatasuna, letra larriz, ez da existitzen. Hezur-haragizko gizaki partikular kokatuak (situatuak) dira existitzen direnak. Baina ez indibidualismo, subjektibismo edo psikologismo hutsaren eta immanentziaren gatibu geratzeko. Ez, inondik inora. Beauvoirrek, bere lanaren hasieratik, banakoaren eta kolektiboaren arteko ezinbestekotasuna eta aukera, eta horrek berekin dakarren aldibereko zailtasuna eta korapiloa, aurkeztu, gogoetatu eta teorizatu ditu.

Bizi proiektu existentzialista engaiatu bat, transzendentzia, balio sortzaile den heinean, besteengana zuzendua da. Norbere heriotza baino harago doan etorkizun eta proiektuei

irekia. Maitasunean, laguntasunean, solidaritatean bakarrik hartzen du forma. Horiek eraiki eta gauzatzean (2008 [1945]: 28, 29, 30).

Beauvoirren lana ulertzeko giltzarriak, nire ustez, bere lanaren hastapenean daude ezarrita. Bere ontologia, morala eta epistemologia dira. Ontologia, moral eta epistemologia existentzialista atea. Hirurak elkarrekin estu erlazionatuta daude. Bateko ideiek bestera garamatzate, eta alderantziz. Batak bestearen ertzak zizelkatzen laguntzen du, besteak batarenak, pentsamendu koherente bati forma emateko ahaleginean.

Oinarri teoriko eta praktikoko horiek ezagututa bere lan desberdinak interpretatzeko giltza garrantzitsuak eskuratzen direla iruditzen zait. Eta bere lanaren zabaleroan, sakontasunean, ñabarduretan eta aberastasunean ez galtzeko mapa ona ematen dutela.

Izan ere, nahiz eta denboran zehar erabiliko dituen terminologiak, ereduak, autoreak eta gerturatzeak garaian-garaian aldatzen, egokitzen eta doitzen joan, oinarrian Beauvoirren pentsamenduaren habe eta oinarriek koherentzia eta sendotasun handia gordetzen dute.

Ontologia

Gizakion ezaugarri behinena askatasuna da. Irekitasuna. Gizakiak ez dauka aurretiazko esentziarik, identitate unibokorik, helburutasun zehatzik.

Gizakia proiektu ireki bat da, behin eta berriz etorkizunera proiektatzen dena, behin eta berriz hautatzera kondenatua dagoena, hautatu nahi ez duenean ere, behin eta berriz erabakiak hartzera, behin eta berriz ekintzara bideratua dena.

Gizakia, ikuspuntu ontologikotik, existentzia da. Hamaika baldintza (fisiologiko, sozial, psikologiko, ekonomiko, historiko...) barne biltzen dituen existentzia konkretua. 'Situatua' (situazio nozioa ezinbesteko kontzeptua da existentzialistentzat, marxistentzat bezainbeste), gaur 'kokatua' esan ohi dugun hori.

Gizakia bere izatea bizitzan zehar etengabe eraikitzen doan izakia da. 'Izan' aditzak ez du esanahi finko eta aldaezinik existentzialistentzat, 'izatea' bilakaera da. Hobeto esanda, bilakatzea. Bilakatze horretan norbere hautu eta ekintzek ere bai baitute zeresanik. Ondorioz, bat ez da den hori jaio-tzen, egin egiten da, bilakatu. Oroit *Bigarren sexua* liburuko esaldi ezaguna.

Existentzialismoaren ekarpen nagusiak hauek dira: gizakia esentziarik gabeko (dogma erlijiosoan parez pare) izaki gisa ulertzea eta baieztapen horrek berekin dakartzan ondorioak modu askean gogoetatzeko ausardia. Gizakia definizio itxi eta unibokoetatik askatzen baitu.

Gizakia ez da existitzen, gizakiak existitzen dira.

Gizakia bere existentzian gauzatzen da, bere existentziak ematen dio forma, eta ez aurretiazko inongo ideiak. Bere bizipen, hautu eta ekintzek definituko dute norbera den hori. Eta norbere heriotzean baino ezingo da guztiz definitu,

itxi. Ordura arte irekia izaten jarraituko baitu. Gizakia etengabe egiten, aukeratzen, aldatzen doan proiektu irekia eta anizkoitza baita. Bere horretan ez da ezer, izateko proiektua baino. Inoiz guztiz burutzen ez den proiektu irekia. Izan ere, gizakiaren izaera ontologikoak barne biltzen duen 'ezer ez' hori da, finean, gizakiaren izatea.

Transzendentziara irekia. Hau da, proiektu ireki gisa burutzera irekia. Gaur ez nai-zen hori izatera irekia. Gure

proiektuek, helburuek emango diote forma gure bizitzari; gure helburuekin eskutik helduta, gure balioak etorriko dira. Eta, hortik, testuinguruaren arabera moral bat, moral prefabrikatu, moral absolutu, unibertsal ororen kontrakoa.

Existentzialismoaren
ekarpen nagusiak
hauek dira: gizakia
esentziarik gabeko
(dogma erlijiosoan parez
pare) izaki gisa ulertzea
eta baieztapen horrek
berekin dakartzan
ondorioak modu askean
gogoetatzeko ausardia

Morala

Existentzia horretan, norberaren existentzia konkretu horretan, ekintzara jalgiak gara. Etengabe hautatzera kondenatuak baikaude. Hau ala hori? Zer egin?

Hautu ekidinezin horien, derrigorrezko etengabeko erabaki horien atzean dauden balioek, helburuek finkatuko dituzte gure bizi proiektuak, gure bizitzen zentzuak.

Aurretiaz gizakiak ez dauka ez helburutasun ez zentzurik, eta gizateriak ere, bere horretan, aurretiaz ez du zentzu eta helburutasun komunik. Hautu moralak eraikiko du zentzu hori, hautu moralak eraikiko elkarrenganako zubi hori, eraikiko bada.

Esan dugu dagoeneko askatasuna dela existentzialistentzat gizakiaren ezaugarri behinenetarikoa. Autentikotasuna, berriz, balio moral gorena, askatasun propioaren erresponsabilitatea onartu eta norbere balioen gauzatzea eta horien arabera bizitzea esan nahi baitu. Giza transzendentzia gordetzea, alegia. Askatasuna elikatzen, zabaltzen, bilatzen jarraitzea.

Transzendentzia, askatasun, irekidura horren aurrez aurre, immanentzia dago. Eta autentikotasunaren parez pare, bizitza inautentikoa. Hori besteen proiektu eta balioen arabera bizitzea izango da. Norbere askatasuna eta askatasun horren ardura asumitu beharrean, immanentzian, bertan goxo geratzea, norbere askatasuna delegatzea.

Immanentzian geratzea edota erortzea beti akats moralizat hartuko dute existentzialistek.

Akats horren iturria bikoitza izan daiteke. Alde batetik, hautazkoa, onartua, norbanakoaren aukera izan liteke, fede txarraren emaitza. Izan ere, gizabanako orok subjektu gisa baieztatzeko duen pretentsio etikoaren ondoan norbere askatasunari ihes egiteko tentazioa ere hortxe dago. Tentazio maltzurra, pasibotasunera eta alienaziora baitarama. Borondate arrotzen harrapakina izatera. Norberaren transzendentzia moztera. Baina bide erraza da, errazena, beharbada. Modu horretan, existentziak sor ditzakeen tentsio, borroka,

zailtasun, galera eta larritasunak ekidin baitaitezke. Askatasuna norberak eraman beharreko pisu astuna baita.

Bizitza inautentiko hori, baina, derrigortua ere izan liteke, zapalkuntza eta menderakuntza kasuetan, esaterako; orduan, frustrazio iturri etengabea eta bortitza bihurtzen da. Zapalduari gizatasuna bera baita ukatzen zaiona, bere gizatasuna praktikan jartzeko aukera.

Moral existentzialista moral exigentea da, uneoro, ziurtasun guztietatik kanpo, eutsi beharreko borroka, aitzakiarik eta oporrik onartzen ez duen ardura. Nire eguneroko hautuekin hautatu nahi dudan ingurua, gizartea, mundua eratzen ari naizelako kontzientzia garbia azaleratzen baitu.

Baina, hain juxtu horregatixe, lotzen duena bezainbeste askatzen duen moral bat da.

Ez dago berez morala den oreka edo osasun egoerarik, ez dago berez immoralala den singularitaterik. Onartzen hasiak gara moralitatea ez dela gizaki batzuen pribilegioa, edonork gauzatu dezakeena baizik. (2008 [1945]): 35-36)

Epistemologia

Esan izan da giza espeziea antifisi bat dela: ez da guztiz zehatza, zeren gizonak ezin baitu ukatu egitatea, baina egitatea nola onartzen duen, halaxe eratzen du egia: gizonarentzat, naturak errealtatea du berak ekinaren bitartez heltzen dion neurrian: eta gizonaren izaera bera ez da salbuespena horretan. (2019 [1949]: I, 54)

Gizonek eginak dira hala munduaren irudikapena nola mundua bera; gizonek deskribatu dute beren ikuspegitik, egia absolutua dela uste duten ikuspegitik. (*Ibid.*: 172)

Gizakia garatzen den mundua mundu humano bat da, objektu oro giza esanahiz zeharkatuta dagoen mundu bat. (2008 [1947]: 93)

Beauvoirren lana naturalismoaren deseraikitze eta arbuio lan handi bat da alderdi askotatik, hasierako idatzietatik hasi eta azkenetaraino.

Beauvoirren gizakia izaki kulturala da, ez da prekulturala. Gizatasuna hizkuntzaren baitan, hizkuntzen baitan gauzatzen

da. Gorputzik biluziena ere, objekturik soilena, hizkuntzaz jantzita dago. Ezin dugu gizatasunaren aukera eta mugetatik harago ezer ezagutu.

Existentzia gorpuztu eta situatu batetik abiatzen bagara, nola hitz egin errealitate objektibo unibokoaz? Nola ez hitz egin aniztasunaz eta pluralismoaz?

Beauvoirren lana proiektu filosofiko epistemologikoa da. Modernitateko planteamendu epistemologikoetatik oso urrun dagoena.

***La vieillesse* edo bizitza aldatzeaz**

Zahartzaroaren gaia Simone de Beauvoirren lanean oso da gai garrantzitsua. Denboraren joanarekiko eta zahartzaroarekiko esperientzia bital bizia, estua, indartsua, ez gutxitan erreboltatua bizi zuen. Eta, hala, bere lanean ere han eta hemen ageri dira gai horren bueltako gogoeta, aipamen zein aldarriak.

Bereziki aipatzekoa da, baina, gai horri bere osotasunean eskainitako *La vieillesse* (Zahartzaroa), 1970eko saiakera lan mardula.

Beauvoirren lan gorenatariko bat da obra hori; *Bigarren sexua*-rekin bezala, bide urratzaile lana egin zuen, beste behin ere, gai hori gizartean «tabu, lotsagarri eta ezkutagarri zen» garai batean horren inguruko isiltasuna hautsi, gaia agerrarazi eta bere zabaleroan eta sakontasunean landu eta aztertuz. «Hara zergatik idatzi dudan liburu hau: isiltasunaren konspirazioa haustearren» (2012 [1970]: 8).

Liburua deskribatzailea bezain normatiboa da, ikuspegi soziopolitiko engaiatu indartsu batetik baitago idatzia: «gizartean adinekoen egoera eskandalagarria» deitzen duena salatu nahi du Beauvoirrek.

Liburuko zenbait pasarte, erreferentzia eta ideia idatzia izan zen garaikoak direnez, normala den moduan, gaur egungoarekin ez dira bat etortzen, edo ez guztiz behintzat. Baina idatziaren muina, helburua, planteatzen diren galderak eta

erronka sozialak hor diraute guztiz, ez dute garaikidetasun, garrantzi eta pertinentzia amiñi bat ere galdu. Gaur eta hemen gaiaz pentsatzeko, zahartzaroaz hausnartzeko abiapuntu sendo eta emankorra izaten jarraitzen du.

Alta, obra azpimarragarri hori bere garaian salmentetan arrakastatsua izan arren, nahiko ezezaguna eta oso gutxi aipatua da. Eta, filosofiaren alorrean, ez bere garaian eta ez egun, ez zaio dagokion lekua eman.

Beauvoirrek zahartzaroari buruz ahalik eta ikerketa zehatzena egin nahi du. Bere helburua «gaur, gure gizartean, zaharra izateak suposatzen duena argitu» nahi izatea da.

Eta, horretarako, *Bigarren sexua* burutzeko erabilitako metodo bera erabiliko du. Metodo erregresibo-progresiboa, Sartrek existentzialismoaren metodo heuristikoa deitutakoa, Beauvoirrek garatu eta praktikara eramana.

Hala, lan honek ere diziplinartekotasunetik edaten du, biologia, etnografia, soziologia, historia, filosofia, literatura eta beste hainbat alorrek gaiaz diotena biltzen du. Modu horretara osatzen da liburuaren lehen zatia, zahartzaroaren dimentsio analitikoa deituko genukeena, nolabait. Jakintza esparru desberdinek diotena eta gizarte desberdinek historian zehar zahartzaroa nola hauteman duten agertzen duena. Beauvoirrek «kanpoko ikuspuntua» deitua.

Aipatu metodoari jarraituz, baina, liburua bi zatitan dago banatua, eta *Bigarren sexua*-n bezala hemen ere, bigarren zatian bizipenek hartzen dute lekua. Zahartzaroaren dimentsio bizia dei genezakeena da aztergaia, «barneko ikuspuntua». Adinduek beren egoera, beren situazioa bizitzeko duten modua(k). Beren inguruarekiko, gorputzarekiko, denborekiko, besteei duten harremanaren barne bizipena(k). Esperientzia bizia(k). «Munduan izatea» deitzen dio Beauvoirrek zati horri.

Liburuko bi alderdietako edo ataletako batek ere ez digu zahartzaroa definitzea ahalbidetuko. Kontrara, izaera eta bizipen mugaezinen multiplizitatea erakutsiko digute.

Izan ere, zer da zahartzaroa?

Zahartzaroa hitza darabilgun arren, Beauvoirrek garbi dio definitzea eta mugatzea ez dela batere erraza. Ez dagoela zahartzaroaren esperientzia bakarra, eta ezin dugula ondorengo definizio hau ez den beste ezer proposatu: «Zahartzaroa zahartzen ari diren pertsonen gertatzen zaiena da». Zahartzaroa ez da gertaera estatiko bat, prozesu baten garapena baino.

Fenomeno biologikoa dago hasteko, eta, horri lotuta, baita psikologikoa ere. Eta giza egoera guztiek bezala, dimentsio existentziala du. Alegia, pertsonak duen denborarekiko, munduarekiko eta historiarekiko gerturaketa propioa.

Horiez gain, eta horiekin lotuta, ezin da ahaztu pertsona adindu horri gizarteak esleitzen/inposatzen dion estatusa. Zaharra izatea ez baita berdina, eta asko azpimarratzen du alderdi hau Beauvoirrek, abertzarenean edo pobrea, emakumezkoa edo gizonezkoa, beste garai batean edo gaur egun, han edo hemen...

Aldagai desberdin horiek guztiak interdependentzia estuan daude. Hortaz, ez da nahikoa modu analitiko batean zahartzaroaren alderdi desberdinak aztertzea, alderdi bakoitzak besteetan eta horiek hartan eragiten baitute, eta horrek auzia konplexu bihurtzen du. Beraz, zahartzaroz zerbait ulertzekotan, zirkularitate horren mugimenduan saiatu behar da ulertzen eta ezagutzen gaia, gure egilearen esanetan.

Beauvoirri jarraituz, zahartzaroa, destino/fenomeno biologiko gisa ekidinezina den neurrian, errealitate transhistorikoa dela esan genezake. Hots, unibertsala.

Baina destino hori bizitzeko modua testuinguru sozialarekin dago guztiz lotua, eta, hala, aldatu egiten da leku batetik bestera eta garai batetik bestera. Izan ere, Beauvoirri jarraituz

Zahartzaroa hitza
darabilgun arren,
Beauvoirrek garbi dio
definitzea eta mugatzea
ez dela batere erraza.
Zahartzaroa ez da
gertaera estatiko bat,
prozesu baten
garapena baino

berriz ere, badakigu gizakia ez dela inoiz 'egoera natural' prekultural batean bizi.

Gizarte batek zahartzaroaz duen ulerkerak gizarte horren nolakotasuna jartzen du agerian. Gizarte horrek zer ulertzen duen bizitzaz, bizitzaren helburuez, zer balio ematen dion existentziari, zein diren bere balio gorenak, zer ulertzen duen komunitateaz, espazioarekin eta denborarekin duen harremanaz...

Gizarte baten barnean zahartzaroak hartzen duen zentzuak edo zentzurik ezak gizarte hori bere osotasunean jartzen du ezbaian. Izan ere, horren bitartez agerian geratzen da zahartzaroaren aurreko bizitza guztiaren zentzua edo zentzurik eza bera. (*Ibid.*: 13)

Beauvoirrek beste gizarte eredu batzuekin konparatu nahi du gizarte burges kapitalista, haiek zahartzaroari emandako esanahi eta erantzunekin horrenak.

Modu horretara, alde batetik, agerian jartzeko zer duen zahartzaroak 'berezko' edo 'ekidinezin', eta zer neurritan eta nola arindu ahal diren berekin dituen balizko zailtasun horiek.

Baina, bestetik, kontrara, identifikatzeko zein alderdi diren bizi dugun gizarte sistemaren ondorio zuzen, eta, beraz, ardura, eta, hortaz, seinalagarri eta are salagarri.

Gizarte burges kapitalistak zahartzaroarekiko duen ideologiaren eta, horri jarraiki, gizarte horretako kideek, kideok esan dezakegu, dituzten, ditugun praktika konkretuen erradiografia oso zorrotz, gordin eta kritikoa egiten du Beauvoirrek.

Bere hitzak ekartzeko: gure gizarteko 'pariak' dira zaharrrak. 'Gu' ez garen 'beste bat' ikusten dugu beroriengan. Ez ditugu gizaki osotzat hartzen. Eta, modu horretara, inongo eskrupulurik gabe errefusatu ahal diegu giza bizitza duin bat gauzatzeko beharrezko minimoa. Ostrazismo hori horren muturrera eramaten dugu, ezen geuregan dagoen zaharra errekonozitzea ere errefusatu egiten baitugu. Gure barruko ahots batek absurdoki dio guri ez zaigula gertatuko, zahartzaroa beste batzuei eragiten dien zerbait dela.

Aurrez inor gutxik irudikatu eta onartzen duen avatarra da norbere zaharra. Aldiz, zer izan daiteke hori baino aurreikusgarriagorik?

Ez dugu gure existentziaren osotasuna asumitu nahi. Baina nola bizi, orduan, bizitza existentzialki aske eta arduratsu bat?

Utz diezaiogun tranpa egiteari; gure bizitzaren zentzua hertsiki lotuta dago zain dugun etorkizunarekin, izango garen horrekin. Ez dakigu nor garen ez baldin badakigu nor izango garen. (*Ibid.*: 11-12)

Gure gizarteetan zahartzaroari opa diogunak gure gizartearen porrota manifestatzen du, Beauvoirren ustez. Epe motzeko etekinean oinarritutako gizartearen, zibilizazio guztia horretara makurtua dugu, eta 'giza materiala' etekina dakarren neurrian baino ez da interesatzen. Ondoren, errefusa da.

Gizakiak bere azken urteetan ere gizaki izaten jarrai dezala exijitzeak iraultza erradikal bat inplikatu luke. Ezinezkoa da emaitza hori lortzea sistema bere horretan uzten duten erreforma mugatu batzuekin soilik. (*Ibid.*: 14)

Gure gizartearen, zahartzaroak heriotzak baino higuin, narda handiagoa eragiten digu. Hala, funtsean, heriotza baino, zahartzaroa da bizitzari kontrajarri beharko geniokeena, Beauvoirren iritziz. Heriotzak bizitza bihurtzen du helburu; moduren batera, bizitza salbatzen du, horri dimentsio absolutua emanez. Zahartzaroa, baina, gure gizartearen, bizitzaren parodia da. Parodia barregarri, eskandalagarri, nardagarri, erridikulua.

Gure gizarteko krimena da. Gizarte honen 'zahartzaroaren politika' eskandalagarria da. (*Ibid.*: 659)

Beauvoirrek planteatzen duen gizarte idealean, nolabait, zahartzaroa ez litzatekeela existituko esan daiteke. Bizitzako azken txanpa existentziako momentu desberdin bat litzateke, gaztaroaren eta helduaroaren desberdina, baina barne oreka gordeko lukeena, eta aukera zabal ugari gizatasuna garatzen jarraitzeko. Zahartzaroa ez da giza existentziaren konklusio nahitaezkoa, giza gorputzak urte kopuru batzuen ondoren

inboluzio ekidinezin bat jasaten duela egia enpiriko unibertsala izan arren, dio liburuaren ondorioan.

Soluzio bat eta bakarra dago gizatasunari eusteko: norbere bizitzari zentzua ematen dioten helburuen alde eta bila jarraitzea bukaerara arte. Proiektuetan engaiatzea, mundua, bizitza zentzuz eta helburuz betetzen eta janzten jarraitzea, balioz, izateko arrazoiz.

Benetako galdera honako hau da: zer beharko luke gizarte batek gizaki bat bere zahartzaroan ere gizaki gisa bizi dadin? Erantzuna erraza da: betidanik gizaki hori gizaki gisa tratatu izana. Eta ez giza material gisa. Gizarteak jende ez-aktiboari esleitzen dion lekuak maskara kentzen dio gizarteari berari, eta agerian jartzen du betidanik giza material gisa kontsideratu dituela (*ibid.*).

Zahartzaroak gure zibilizazio osoaren porrota salatzen du. Beauvoirrentzat, «gizatasun osoa da berregin behar dena. Gizakion arteko harreman guztiak birsortu, zaharren egoera onargarria izatea nahi badugu. Sistema guztia dago jokoan, eta erreibindikazioak ezin du erradikala besterik izan: bizitza aldatzea» (*ibid.*: 661).

Bizitza aldatzea. Bizigarria izango den bizitza bati forma ematea. Bizigarria izango den gizarte bati. Bizitzeko pentsamendu bati.

Zeregin horri eusteko, berriz ere, gizakiak ezingo dio filosofiarik ihes egin, bere askatasunari ihes egin ezingo dion neurrian.

Bibliografia

- Beauvoir, Simone de (2008 [1944]): *Pyrrhus et Cinéas*, Paris, Gallimard.
— (2008 [1945]): *L'existentialisme et la sagesse des nations*, Paris, Gallimard.
— (2008 [1947]): *Pour une morale de l'ambiguïté*, Paris, Gallimard.
— (2019 [1949]): *Bigarren sexua*, Andoain eta Donostia, Jakin eta Elkar.
Eskafandra bilduma 6. Itzultzailea: Irene Arrarats Lizeaga.
— (2012 [1970]): *La vieillesse*, Paris, Gallimard.